מז א מיי' פי"ג מהל' נדרים הל' ו טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף סג:
מז ב מיי' פי"ג מהל' נדרים הל' יט סמג לאוין רמב:

תוספות

מתני' רבי יוסי היא. דממתיר בהפרה אבל לרבנן מפר ושמואל דרבנן: **דאמר רב הונא כולי פירקין רבי יוסי** [**היא.** והכ] דאייתי הכא דרב הונא [שינו מן הצורך] דהא קיומא דמלתא דרבי יוסי בהך בבא דפירות מדינה זו ומצוני זה אלא משום דעל בבא דלקמן דשאני הנהנה לבריות דצריך לשנויי לשמואל כי הכא כמו שאפרש לקמן: **ומאי אינו יכול להפר** משום עינוי נפש. נראה לפרש דהיינו שינוי אחרינא והוי כמו אי נמי וה"פ אי נמי כרבנן מצית (למימר) לאוקומה מאי אינו יכול להפר דקאמר משום עינוי אבל מיפר הוא משום דבריים שבינו לבינה קאמר וסיגנון תירוץ זה פירשתי פרק השואל (דף קא. ד"ה סבריה) גבי ומקבל כתוכר דמי דהוה כמו אי נמי: **ע"א** מהרב רבי יונה נ"ע מתני' רבי יוסי ושמואל כרבנן זהו עיקר ומאי אינו יכול להפר כו' האמת מסיק ואזיל להוצאת מסברא דהוה ס"ד דפירות תנוויי אינו יכול להפר כלל והשתא מסיק דאפילו לר' יוסי אמת הוא דפירות תנוויי עלי מפר מטעם דבריים שבינו לבינה. ומיהו אין לתרץ בכך מילתא דשמואל דאמר הגתא פלוגי עלי יפר דמה תושם בעל אם נדרה מאותו פלוגי בשביל כך לא יתנע הבעל מלקחת ממנו כל מה שירלה ואשה תהנה מן הבעל בהיתר אבל כשנדרה פירות תנוויי עלי לא יוכל הבעל ליקח ממנו ומיקרי בינו לבינה הר"ר יונה נ"ע: **אמר רב יהודה אמר שמואל נדרה משתי כברות באחת מתענה.** פת נקיה ובאחת אין מתענה פת של שעורים מתוך שמפר למתענה מפר לשאינו מתענה אם לא תאכל אחת מהן תהא רעיבה ואיכא עינוי ואם תאכל האחת תהא שביעה ושוב אין צריכה לשניה ולית בה בשניה משום עינוי: **מסוך שמפר לאוסה שמתענה.** לפי שהוא עינוי נפש: **מפר נמי לשאין מתענה.** דבאותה הפרה שהפר למתענה עלתה הפרה נמי לאותה שאינה מתענה ומותרת בשניהן הואיל ונדרה ביחד. ואית דמפרשי באחת מתענה שהאחת פת נקיה וטובה ואם אינה אוכלת ממנה איכא עינוי ובאחת אינה מתענה שהיא פת קובין ואינה חושש ממנה ואיכא עינוי אם לא תאכלנה אפי' הכי מותרת כשמפר למתענה: **ואין מפר לשאינה מתענה.** דאינו מופר בהפרת האחרת. ויחזור ויפר לה אי אפשר לפי שאינו לא נדרי עינוי נפש ולא דברים שבינו לבינה אי נמי למ"ד כל כי האי גוונא הוי דברים שבינו לבינה. ואי קשיא הא קי"ל[ג] נדר שהותר מקצתו הותר כולו הני מילי [ג] בהפרת חכם דעדיפא אבל בהפרת בעל לא אמרינן הכי: הפר

> **ומתני' רבי יוסי היא דאמר רב הונא כוליה פרקין ר' יוסי היא ומאי אין יכול להפר משום עינוי נפש אבל מפר נדרים שבינו לבינה: אמר רב יהודה אמר שמואל נדרה משתי כברות באחת מתענה ובאחת אין מתענה מתוך שהוא מפר למתענה מפר לשאינו מתענה ורב אסי אמר ר' יוחנן [א]מפר למתענה ואין מפר לשאין מתענה ואיכא דאמרי בעא מיניה רב אסי מרבי יוחנן נדרה משתי כברות באחת מתענה ובאחת אין מתענה מהו א"ל מפר למתענה ואין מפר לשאין מתענה איתיביה [ב] [ב]האשה שנדרה בנזיר והיתה שותה יין ומטמאה למתים**
>
> הרי

כוליה פירקא ר' יוסי קסבר לה. ואנא נמי הכי קא אמינא דכי אמרה הגתא פלוגי עלי [ד] מפר לעצמו אבל לא לאחרים כשאר דברים שבינו לבינה אבל לרבנן (אינו) יכול: **באחת מתענה ובאחת אין מתענה.** שאם לא תאכל האחת תהא רעיבה ואיכא עינוי ואם תאכל האחת תהא שביעה ושוב אין צריכה לשניה ולית בה בשניה משום עינוי: **מסוך שמפר לאוסה שמתענה.** לפי שהוא עינוי נפש: **מפר נמי לשאין מתענה.** דבאותה הפרה שהפר למתענה עלתה הפרה נמי לאותה שאינה מתענה ומותרת בשניהן הואיל ונדרה ביחד. ואית דמפרשי באחת מתענה שהאחת פת נקיה וטובה ואם אינה אוכלת ממנה איכא עינוי ובאחת אינה מתענה שהיא פת קובין ואינה חושש ממנה ואיכא עינוי אם לא תאכלנה אפי' הכי מותרת כשמפר למתענה: **ואין מפר לשאינה מתענה.** דאינו מופר בהפרת האחרת. ויחזור ויפר לה אי אפשר לפי שאינו לא נדרי עינוי נפש ולא דברים שבינו לבינה אי נמי למ"ד כל כי האי גוונא הוי דברים שבינו לבינה. ואי קשיא הא קי"ל[ג] נדר שהותר מקצתו הותר כולו הני מילי [ג] בהפרת חכם דעדיפא אבל בהפרת בעל לא אמרינן הכי: הפר

ר' יוסי וכן דעת הרמב"ן ז"ל וכבר כתבתי זה למעלה (דף פח.). אבל אחרים אומרים דלמסקנת שמואל כר' יוסי מתוקמת והכי קאמר מתני' רבי יוסי היא ומאי אין יכול להפר משום נדרי עינוי נפש אבל משום דברים שבינו לבינה מפר ושמואל נמי משום דברים שבינו לבינה אומר דמפר וכרבי יוסי. ולא נהירא דאם כן לא הוי לן למימר מתני' ר' יוסי היא דאמר רב הונא כוליה פירקין ר' יוסי דכיון דאמרי' דמתניתין דקתני לא יפר משום נדרי עינוי נפש קאמר ושמואל דאמר מיפר משום דברים שבינו לבינה בהכי סגי לן לפרוקה לדשמואל ומאי איכפת לן תו מתניתין מני אלא ודאי כדאמרן: **אמר רב יהודה אמר שמואל נדרה משתי כברות.** כגון דאמרה אלו עלי באחת מתענה שהיא פת נקיה ובאחת אין מתענה שהיא פת קיבר מתוך שהוא מפר למתענה מפני שיש בה עינוי נפש מפר לשאין מתענה אע"פ שאין בה עינוי נפש דכיון דשתיהן דבר אחילה מפר לשאין מתענה בגררא דמתענה ואפי' הפר סתם כל הנדר מופר: **ורב אסי אמר רבי יוחנן מפר למתענה ואין מפר לשאין מתענה.** משום דלית ליה הך גררא הלכך אפי' הפר בפירוש למתענה ואין מתענה אינו מופר לשאין מתענה כך פירשו רבותי ולא ראיתי לאחד מהם בגררא דשמואל טעם למה. ונראה בעיני דשמואל ורבי יוחנן בהכי פליגי משום דקרא כתיב [במדבר ל] ואישה כי ידור ומפקינן מהאי קרא לקמן (דף פז.) דלריך הבעל שיפר כל הנדר דיפרנו כוליה משמע ואם הפר מקצתו אפי' מה שהפר אינו מופר שכך היא עיקר הגירסא בההיא שמעתא דלקמן וכמו שנכתוב עליה בסייעתא דשמיא משום הכי קאמר דכיון שנדרה משתי כברות ד) הרי כנדר אחד וא"א לו להפר לחצאין דיפרנו כתיב משום הכי מתוך שהוא צריך להפר ויכול להפר לתענה עיונו נפש מפר ג"כ לשאין מתענה דאי אמרת לא מצי מיפר נמצא שאף הפרתו למתענה אינו כלום וכיון דרחמנא יהיב ליה רשותא להפר נדרים שיש בהן עינוי נפש על כרחיך מפר אף בשאין מתענה דמתענה בשאין מתענה תליא ואי אמרת לא מצי מפר איכא עינוי נפש ורב אסי אמר ר' יוחנן מפר למתענה ואין מפר לשאין מתענה דסבירא ליה דהכי דיפרנו אמר רחמנא דמשמע כוליה ולא פליגיה היינו לומר שצריך להפר כל הנדר שהוא יכול להפר דיפרנו דקרא אעינוי נפש קאי הילכך כל שהפר כל מה שיש בו עינוי נפש בהכי סגי ויפרנו קיימן ביה ומשום הכי מפר למתענה ואין מפר לשאין מתענה. וכי תימא א"כ דסבירא ליה לשמואל דיפרנו אכוליה נדר קאי ואפי' לההוא פלגא דליתיה מהניהו גווני דמצי בעל מפר וכדכתיבנא תקשי ליה מתניתין דתנן (לקמן 5:) נטולה אני מן היהודים יפר חלקו ותהא משמשתו ותהא נטולה מן היהודים ואמאי ניימא כיון דיפרנו אמר רחמנא מתוך שמפר חלקו מפר נמי חלק היהודים דבלאו הכי לא אפשר איכא לאימר דאפשר דסבירא ליה לשמואל דיפרנו דמשמע כוליה ולא פליגיה בעינוי נפש בלחוד הוא דכתיב ולא אשכחן ליה בדברים שבינו לבינה ומתניתין דלקמן ובברייתא דמייתי עלה בגמרא בנדרי עינוי נפש נקיט לה ולא בדברים שבינו לבינה ומילתא דשייכא בטעמא היא דנדרי עינוי נפש משום קפידא דידה הוא דמצי מפר דעינויא גבה היא ומשום הכי אינו בדין שיפר לחצאין דהא מעני לה טפי אבל דברים שבינו לבינה משום קפידא דידה הוא הלכך במאי דלא קפיד לא קפיד ובמאי דקפיד שרי וזיל אדנפשיה. כן נראה בעיני: **איזיביה האשה שנדרה בנזיר וכו'** הרי

> **מתני' רבי יוסי היא דאמר רב הונא כוליה פרקין ר' יוסי היא ומאי אין יכול להפר משום עינוי נפש אבל מפר נדרים שבינו לבינה: אמר רב יהודה אמר שמואל נדרה משתי כברות באחת מתענה ובאחת אין מתענה מתוך שהוא מפר למתענה מפר לשאינו מתענה ורב אסי אמר ר' יוחנן [א]מפר למתענה ואין מפר לשאין מתענה ואיכא דאמרי בעא מיניה רב אסי מרבי יוחנן נדרה משתי כברות באחת מתענה ובאחת אין מתענה מהו א"ל מפר למתענה ואין מפר לשאין מתענה איתיביה [ב] [ב]האשה שנדרה בנזיר והיתה שותה יין ומטמאה למתים**
>
> הרי

דמי ויש מפרשים דסיומא דשניא היא ומתניתין רבי יוסי היא ואשמעינן דאע"פ שאינו מפר משום עינוי נפש מפר משום דברים שבינו לבינה ומ"מ מלתא דשמואל לא מיתתלא בהכי דמפר משום דברים שבינו לבינה דבשלמא פירות תנוויי עלי הוי דברים שבינו לבינה משום דאפי' אם יקנה הבעל פירות ממנו אסורים לה שהרי אסרה עליה פיקוחיו ואפילו אם מכרן לאחר אסורה בהן אבל כשאמרה הגתא פלוגי עלי מותרת בפירות שהבעל קונה ממנו דבזה אינה נהנית ממנו אלכך לא הוי דברים שבינו לבינה: **באחת מתענה ובאחת אינה מתענה.** כגון שהאחת היא פת נקיה ואחת פת קיבר ואינה רגילה לאכול פת קיבר אי נמי אין לה פת אחר לאכול היום והיא מתענה אם לא תאכל אחת מהן מתוך שהוא מפר למתענה

> מפר לשאין מתענה דכיון דנדר אחד הוא ואית ביה קצת עינוי אף בשני מפר אף לשני אבל בלא הפרה אינו מופר משום דהותר מקצתו דדוקא גבי התרת חכם הוא דאמרינן הכי משום דעשה הנדר טעות מעיקרו הילכך כיון דהותר מקצתו הותר כולו אלא שלא היה דעתו אלא שיחל כל הנדר קיים אבל הפרת הבעל אינה מכלל ולהבא מה שהותר הותר והשאר עומד באיסורו והא דאמרינן בטעותו אי מן היהודים דמפר דוקא חלקו ולא אמרינן מתוך שמפר חלקו הבעל מפר גם לאחרים בין אם לשאתו כתיב דגזירת הכתוב הוא דוקא ביו לבעל בין אחרים והא דתנן במתניתין דפר לתלמיד אינו מופר עד שיפר אף לענבים מיירי כגון שפירש הפרה לתלמיד אבל הבעל מיירי שהפר בסתם:

מזיר כח: כג., **ג)** [ל"ל בהתכת], **ד)** ל"ל הרי הן. יעב"ן.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כולה פירקא וכו' פלוגי עלי לר' יוסי מפר לעצמו וכו' אבל לרבנן יכול להפר אפילו לאחרים כשאר עינוי נפש כל"ל ונתבא אינו נמתק והד"ל:

מוסף רש"י

באחת מתענה. כלומר יש לה צער ועינוי נפש שהיא פת יפה, **ובאחת** אין מתענה. אין לה צער ועינוי נפש, שהיא פת קיבר (ראמ"ה בשמו).

פירוש הרא"ש

ומדסיפא דאי אפשר להבאיא הפירות אלא בהנאת איסור דהיינו על ידי הבעל ריש"ל נמי מיירי שא"א אלא בהנאת איסור כגון דאסרה עליה אפילו דמתניא אינה דאי לא אפילו אמרה הכי נמי דאין בדיקים אפי' אין פרנסתו ממנו בין אמרה שתביא בין אמרה כל הנאתה אלא ודאי ריש"ל נמי איירי דאסרה עליה כל מי שיבואם ואפי' הכי קתני אין יכול להפר וקשיא לשמואל ומשני דמתניתין ר' יוסי היא דמתמיר בהפרה אבל לרבנן מפר ושמואל דאמר כרבנן: **דאמר רב הונא כולה** [**פירקין**] **רבי יוסי היא.** הא לא הוי צריך דבהדיא קתני אלך דברי ר' יוסי אלא משום דקשיא נמי לשמואל מהך דקתני קונם שאני נהנה לבריות לא יפר ולריך לשנויי ר' יוסי היא דכוליה פרקין רבי יוסי קתני לה: **מאי אין יכול להפר משום נדרי עינוי נפש.** שנויא אחרינא הוא ואפי' כרבי יוסי נמי אתיא ומפר הוא משום דברים שבינו לבינה ושמואל נמי מפר משום דברים שבינו לבינה קאמר. ומיהא בזה פירש"י בפרק השואל (ב"מ דף קא. ד"ה יש קנין) ומקבל לאו כתוכר

ה) רש"י ד"ה כולה פירקא וכו' פלוגי עלי לר' יוסי מפר לעצמו אבל לא לאחרים כשאר דברים שבינו לבינה. **ו)** [ל"ל בהתכת], **ז)** ל"ל הרי הן. יעב"ן.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

הרי זו סופגת את הארבעים. מפרשינן במסכת נזיר (כח.) **דמשום** גרלא דסיפא נקטה: **דלמא מיין דאית לה צערא הפר לה וכו'.** והאי דאמרי' דלמא [פב:] לאו דווקא דאפילו הפר לה בהדיא מזג וחרלן לר' יוחנן דאמר [פב:] אין מפר לשאין מתענה לא מהני משום טעמא דכתיבנא:

הרי זו סופגת את הארבעים [א]**הפר לה בעלה והיא לא ידעה שהפר לה והיתה שותה יין ומיטמאה למתים אינה סופגת את הארבעים ואי אמרת מפר למתענה ואין מפר לשאין מתענה דלמא מן יין דאית לה צערא הפר לה מן חרצן ומן זג לא הפר לה דהא לא אית לה צערא ותספוג את הארבעים אמר רב יוסף** [ב]**אין נזירות לחצאין א"ל אביי הא קרבן לחצי נזירות איכא אלא אמר אביי אין נזירות לחצאין** [ג]**ואין קרבן לחצאין מיתיבי** [ד]**האשה שנדרה בנזיר והפרישה בהמתה ואח"כ הפר לה בעלה מביאה חטאת העוף ואינה מביאה עולת העוף ואי אמרת אין קרבן לחצי נזירות אמאי מביאה חטאת העוף ואלא מאי יש קרבן לחצי נזירות שלש בהמות בעי לאתויי חטאת עולה ושלמים אלא לעולם אין קרבן לחצי נזירות וחטאת העוף דמתיא משום דחטאת על הספק איתיביה** [ה]**האשה שנדרה בנזיר ואחר כך הפר לה בעלה מביאה חטאת העוף ואין מביאה עולת העוף ואי אמרת מפר למתענה ואין מפר לשאין מתענה**

דלמא

הפר לה בעלה והיא לא ידעה כו'. [ו] ואמאי איכא סופגת אע"ג דהפר לה תספוג דהא אמרינן במס' נזיר בפרק מי שאמר הריני נזיר[ז] אישה הפרס הי' יסלח לה באשה שהפר לה בעלה והיא לא ידעה הכתוב מדבר שהיא נריכה סליחה וכפרה דקסבר בעל מיעקר עקר: **ואי אמרת מפר למתענה ואין מפר לשאינה מתענה.** [ח] הא הוי נמי יין זג וחרלן דומיא דשתי כברות דמתענה ליין ואין מתענה לזג וחרלן ואמאי קתני איכא סופגת את הארבעים דמשמע דמפר לה מכל וכל: **דלמא מיין דאית לה צערא.** דאית ביה משום עינוי הוא דהפר לה ולא מזג וחרלן אלא מדקתני איכא סופגת ש"מ דמיפר לה נמי מזג וחרלן באותה הפרס דיין וקשיא לר' יוחנן: **אין נזירות לחצאין.** כדאמרינן בפ' הריני נזיר מן הגרוגרות (נזיר יא.) והכי [ט] הוא אומר הריני נזיר על מנת שאהא שותה יין ומטמא למתים הרי זה נזיר ואסור בכולן ומפרש בברייתא מפני שהתנה על מה שכתוב בתורה הכא נמי כי מפר לה בעלה מפר הכל: **אמר ליה אביי הא קרבן לחצי נזירות איכא.** בתמיה. דאי אמר הריני נזיר על מנת שאהא שותה יין ומטמא למתים הרי זה נזיר ואסור בכולן ומפרש בברייתא מפני שהתנה על מה שכתוב בתורה הכא נמי כי מפר לה בעלה מפר הכל: **אמר ליה אביי הא קרבן לחצי נזירות איכא.** בתמיה. דאי אמר הריני נזיר גמור ואסור מכל מי לר"ש דפליג עלייהו לא הוי נזיר כלל דאמר אינו נזיר עד שיזיר מכולן ואי בעית למימר דיש קרבן לחצי נזירות אמינא נמי דיש נזירות לחצאין אפילו לענין מלקות ואיכא לפרוכי נמי כדמעיקרא: **מביאה חטאת העוף.** היום ואינה נריכה להביא עולת העוף. והתם מפרש בגמ' למאי הלכתא מביאה חטאת העוף טפי מחטאת בהמה: **מביאה חטאת העוף.** משום נזירות שעשתה קודם שהפר לה בעלה דכיון דמפר [י] בעלה הוה כחצי נזירות דאילו כי מפר בעל אינו מפר אלא מה שעתיד לבא אבל מעיקרא אינו מפר דקודם הפרה כדקתי קאי. והתם במסכת נזירה[יא] קא דייק דבעל מיגז גייז והיכא דהפר לה ונמצאו דברים שעשתה קודם הפרה שנטמאת למתים קופגת את הארבעים: **וחטאת העוף.** [יב] דמשום הכי אינה נריכה להביא ולא כלום דהא הפר לה אלא משום דר' אלעזר הקפר דאמר הנזיר מביא חטאת על שגיער עצמו מן היין ומביאה זו חטאת העוף נמי: **על הספק.** דאמור ניערה עצמה מן היין מתחלה הנדר עד שעת הפרה דאשכחן דחטאת העוף אתיא נמי על הספק דיולדת שהפילה ואין ידוע מה הפילה אם אתיכה אם ולד מביאה חטאת העוף והואיל דאשכחן בעלמא דחטאת העוף באה על הספק הכא נמי מתיא היא חטאת העוף: **האשה שנדרה בנזיר כו'.** אהכי קאמר דלמא מיין דאית לה צערא וכו' דלא אפשר למידק כדדייקינן לעיל:

דלמא

הספק נמי באה ואינה נאכלת אתיא נמי לחצי נזירות: ונטמאת ואח"כ הפר לה בעלה אין מביאה עולת העוף. לאין קרבן לחצי מנין של נזירות דכיון דהפר לה בטלו כל דיני נזירות מכאן ואילך:

מטומאת

הרי זו סופגת את הארבעים. מעשה שאינה נריכה היא וכמדי בעי למידק דבעל מיגז גייז מעשה הפרה ואילך וסיפא קיימא אריש ואע"פ שהפר לה קופגת את הארבעים על מה שעשתה קודם הפרה מה שאין כן בהפרת חכם ודמי לה לעולם בעל מיעקר קא עקר ולא קיימא סיפא אריש ואגב דבעי למתני סיפא אינה קופגת קתני ריש קופגת: **אינה קופגת את הארבעים.** דהפרה בלא ידיעתה הוא הפרה: **ודלמא מיין דאית לה צערא הפר לה בו'.** הא דלמא דלא דוקא אלא דודאי דיעת הכי כיון דאינו מפר שאינה מתענה לא הפר לה על זג וחרלן שאינה מתענה בהם ואכתי נזירה היא לזג וחרלן ואמאי איכא סופגת הארבעים על טומאת מת: אין נזירות לחצאין. כשאמרה הריני נזירה חל עליה כל דין נזירות וכשאמר מופר ליכי מופר הכל ולא דמי לנדרה נשמי ככברות דכשני נדרים דמו: **הא** קרבן לחצי נזירות איכא. דאם נדרה דלמא דאיכא מיתה הפרה לה בו' ואי אמרת דלמא דאיכא מיתה הפרה לה בו'. הא דלמא דלא דוקא אלא דודאי דיעת הכי כיון דאינו מפר שאינה מתענה לא הפר לה על זג וחרלן שאינה מתענה בהם ואכתי נזירה היא לזג וחרלן ואמאי איכא סופגת הארבעים דהא לא הפר לה בו' ואי אמרת מפר למתענה ואין מפר לשאינה מתענה דלמא מן יין דאית לה צער

מטומאה מה דנים לה לצרע לא הפר לה. ומצא שאפילו לאחר ההפרה היא מוזהרת על הטומאה וכיון שכן לא מיקרי לגבי טומאה מלי מנין של מזירות שהרי חייבת היא להשלים כל מנין מזירותה בטהרה אלא ולאי משמע דמתוך שמפר ליין שמתענה בו מפר לטומאה שאינה מתענה: **אמרי טומאה מה נמי אית לה לצרע.** הלי דפריק ליה הכי ולא פריק אין מזירות לחצאין כדפריק לעיל משום שטומאה אינה תלויה בנזירות דאשכחן מזירות בלא טומאה שהרי מזיר שמשון אסור ביין ומטמא למתים כדאיתא פרק קמא דמס' מזיר (ד.) וכיון דלא תליא טומאה בנזירות אפשר נמי דאיתא לאיסור טומאה בלא איסור אחר דיני מזירות אי נמי דקושטא דמילתא בעי לתרוצי דלא כדקסלקא דעתא דאין בטומאה מת בער דליתא אלא לצרע אית לה וג"מ שאם נדרה שלא תלך לבית האבל בעלה מפר לה משום עינוי נפש: **מתני' קונס שאני נהנים לבריות.** מה שאני נהנית מן הבריות יהא עלי כקונס: **אינו יכול להפר.** דאע"ג דאמר שמואל[ג] הנאת פלוני עלי יפר הא אסקינן עליה דשמואל כרבנן סבירא ליה דמיקל בעינוי נפש וכוליה פרקין רבי יוסי: **ויכולה ליהנות בלקט שכחה ופאה.** דכיון דכתיב בהו תעזוב יתירה ולא כתיבא בהו נתינה לית בהו טובת הנאה לבעלים הלכך כי שקלה לקט שכחה ופאה אינה נהנית משל בריות. ובגמרא מפרש למתני': **גמ' אומא אפשר דמתזנה מדיליה.** קא סלקא דעתך דסיפא דקתני יכולה היא ליהנות בלקט שכחה ופאה לאו מיומא דרישא וטעמא דידה היא דמשום הכי אין יכול להפר מפני שיכולה ליהנות בלקט שכחה ופאה דאם אינה יכולה ליהנות ועוד דאם אינה דבעל בכלל בריות הוא היכי קתני דמפני שיכולה ליהנות בלקט שכחה ופאה אין יכול להפר וכי בעל וכולהו בריות גריעי מחנווי אלא היינו דבעל בכלל בריות הוא היכי קתני דמפני שיכולה ליהנות בלקט שכחה ופאה אין יכול להפר ומשום דאם אינה דבעל בכלל בריות הוא אלא ממנו דאמרינן לעיל [עמ.:] יפר אלא ולאי כי קתני אין יכול להפר היינו טעמא משום דאם אינה דבעל בכלל בריות הלכך לא מקרי עינוי נפש ולא יפר. וכי תימא אכתי היכי אתיא שפיר דהא ולאי בעל אין פרנסתו אלא מן הבריות והוו להו בריות בריות הלכך לא מקרי עינוי נפש ולא יפר. אבל מן הבעל לא אכלה דאי מבעל אכלה מבעל היכי מותרת בלקט שכחה ופאה דהא לאו בכלל בריות הוא ומשום הכי אין יכול להפר דהא ממזנה מיניה דבעל ועוד דאפי' בעל עני הוא אין יכול להפר מפני שיכולה ליהנות בלקט שכחה ופאה ומבעל נמי לא מתפרנס דאי מתפרנס ביה משום שיכולה ליהנות בלקט שכחה ופאה בלאחוד לא אמרינן דלא יפר דלא גרעי בריות ובעל מחנווי אלא היתה פרנסתו אלא ממנו דקיימא לן יפר: **רבא אמר נעולם בעל בכלל בריות הוא ומה טעם קאמר מה טעם אין יכול להפר מפני שיכולה ליהנות מלקט שכחה ופאה.** סבירא ליה לרבא דאף על גב דלא קתני מפני שיכולה ליהנות ממילא משמע דמה טעם קאמר. וקשיא טובא ולרבא מי גרעי בריות ובעל מפירות חנווי אלא פרנסתו אלא ממנו דקתני יפר משום עינוי נפש ואפילו לר' יוסי ותירץ הר"מ בר שניאור זכרונו לברכה דהכא בשלקטה לקט שכחה ופאה ויכולה היא ליהנות ממנו ולכדקתני יכולה היא ליהנות בלקט שכחה ופאה והלכך לא יפר ולעיל בשנדרה בימות הגשמים שאי אפשר לה ללקט ומשום הכי יפר: **רב נחמן אמר נעולם בעל נאו בכלל בריות הוא.** ומשום הכי לא יפר שאם לא היתה יכולה ליהנות ממנו אע"פ שיכולה ליהנות בלקט שכחה ופאה עינוי נפש הוי ומפר והכי קתני מתגרשה יכולה ליהנות בלקט שכחה ופאה דלית בהו טובת הנאה דעזיבה כתיבא בהו וקא משמע לן דלכשנתגרשה יחזור הבעל לגיות בכלל איסור הבריות ואין לה ליהנות אלא בלקט שכחה ופאה כך פירשו הראשונים זכרונם לברכה וכן הוא בחדושי הרשב"א זכרונו לברכה בשם התוספתא[ג]: ואני אומר דאם איתא דהכי פירושא הא דגרסינן בירושלמי [פ"ג ה"ו]

דלמא מיין דאית לה צערא הפר לה מטומאת מת דלית לה צערא לא הפר לה אמרי טומאת מת נמי אית לה צערא דכתיב [1]והחי יתן אל לבו [ה]ותניא היה ר' מאיר אומר מאי דכתיב והחי יתן אל לבו [א]דיספוד יספדון ליה דיבכון יבכון ליה דיקבר יקברוניה: **מתני' [2]**קונם שאני נהנה לבריות אינו יכול להפר [3]ויכולה היא ליהנות בלקט שכחה ובפאה [ד]קונם כהנים לוים נהנים לי יטלו על כרחו כהנים אלו ולוים אלו נהנים לי יטלו אחרים: **גמ'** אלמא אפשר דמתזנה מדיליה מכלל דבעל לאו בכלל בריות הוא אימא סיפא [ה] יכולה ליהנות בלקט שכחה ופאה אבל מדבעל לא אכלה אלמא בעל בכלל בריות הוא אמר עולא לעולם [ו] לאו בכלל בריות הוא ועוד אין יכול להפר מפני שיכולה ליהנות בלקט שכחה ופאה רבא אמר לעולם בעל בכלל בריות הוא ומה טעם קאמר מה טעם אין יכול להפר מפני שיכולה ליהנות בלקט שכחה ופאה ר"נ אמר [ז]לעולם בעל לאו בכלל בריות הוא והכי קתני נתגרשה יכולה ליהנות בלקט שכחה ופאה

איתיביה

דלמא מיין דאיתי לה צערא הפר לה מטומאת מת דלית לה צערא לא הפר לה אמרי טומאת מת נמי אית לה צערא דכתיב והחי יתן אל לבו. מזג וחרלן לא הפר לה דהא אמרת אין מזירות לחצאין אהכי קאמר דמפר כולו ולא שייר אלא טומאת מת משום דלא אפשר ליה להפר לה ותייתי נמי עולת העוף דהא חייל עלה אכתי מזירות לענין טומאה: **אמרי טומאה מה.** ולאי הוי נמי בכלל הפרה משום דאית לה צערא כדכתיב קרא והחי יתן אל לבו והוא עינוי נפש: **דיספוד יספדון ליה כו'.** כלומר יספוד לאינשי כי היכי דיספדון ליה נמי והיינו והחי יתן אל לבו שיסתכל לעשות עם אחרים כדי שיזכה ויעשה לו כמו כן ולעיל מיניה כתיב טוב ללכת אל בית אבל וגו': **מתני' קונס שאני נהנה לבריות.** קונס יהא עלי כל מה שאהנה מן הבריות: **אינו יכול להפר** (ג) **ויכולה ליהנות מלקט שכחה ופאה.** דלא בריות הן אלא של הפקר: **גמ'** מדקאמר דאין יכול להפר משמע דאין בנדר הזה עינוי נפש משום דיכולה להתפרנס משלו: **אימא סיפא** (ד) **יכולה ליהנות בלקט שכחה ופאה אבל משל בעל לא מלי אכלה.** אלמא דבעל בכלל בריות הוא: ה"ג **אמר עולא לעולם בעל לאו בכלל בריות הוא דהא ועוד קפני יו.** ואין יכול להפר דמתניתין אכ"ע קמהדר דאין יכול להפר אליבא דכ"ע משום דלאו נדרי עינוי נפש הויין ולאו דבריס אינו לגיהנם: **רב נחמן אמר נעולם בעל לאו בכלל בריות.** והאי דקאמר אין יכול להפר א"ל להפר קאמר: (ה) **ויכולה ליהנות בלקט כו'.** משנתגרשה קאמר דהתם לא מציא לאיתהנויי מבעל:

איתיביה

אמר דמחזנה מדיליה. קא סלקא דעתך דסיפא דקתני יכולה היא ליהנות בלקט שכחה ופאה לאו מיומא דרישא וטעמא דידה היא דמשום הכי אין יכול להפר מפני שיכולה ליהנות בלקט שכחה ופאה דאם אינה יכולה ליהנות ועוד דאם אינה דבעל בכלל בריות הוא היכי קתני דמפני שיכולה ליהנות בלקט שכחה ופאה אין יכול להפר וכי בעל וכולהו בריות גריעי מחנווי אלא היינו דבעל בכלל בריות הוא היכי קתני דמפני שיכולה ליהנות בלקט שכחה ופאה אין יכול להפר ומשום דאם אינה דבעל בכלל בריות הוא אלא ממנו דאמרינן לעיל [עמ.:] יפר אלא ולאי כי קתני אין יכול להפר היינו טעמא מש

איתיביה רבא לרב נחמן ובעל לאו בכלל בריות הוא [ה] **והתנן נטולה אני מן היהודים יפר חלקו ותהא משמשתו ותהא נטולה מן היהודים ואי אמרת בעל לאו בכלל בריות הוא נדרי עינוי נפש הן ויפר לה לעולם** [ו] **אימא לך שאני הכא דמוכחא מלתא דעל היתרא קאסרה נפשה: יכולה ליהנות בלקט שכחה ופאה: ולא קתני ובמעשר עני והתניא** [ז]**בברייתא ובמעשר עני** [ח]**אמר רב יוסף ל"ק הא רבי אליעזר הא רבנן דתנן** [ט]**ר"א אומר אין אדם צריך לקרות שם על מעשר עני של דמאי וחכ"א**

איתיביה רבא לרב נחמן. דאמר בעל לאו בכלל בריות הוא: **והתנן נטולה מן היהודים.** לכשתתגרש אסורה ליגשה דהכי קאמרה ונטולה אני מן היהודים שלא אהנה (ג) מתשמישו דהיינו דומיא דהנאת תשמישך עלי וכדרב דאמר כל כי האי גוונא חייל נדרא. והשתא מיהדר לאיתויי תיובתא דרב נחמן אי אמרת בשלמא בעל בכלל בריות הוא אהכי יפר חלקו דכי אמרה נטולה אני מן היהודים הוי בעל בכלל ואיתסר ליה מתשמיש והוו להו דברים שבינו לבינה ואהכי יפר כל זמן שהיא ברשותו ולכי נפקא מיניה חיילא נדרא כאחר דברים שבינו לבינה היינו דקתני ותהא נטולה מן היהודים לכשתצא מרשותו של זה שאינה יכולה ליגשא לאחרים: **אלא אי אמרת בעל לא הוי בכלל בריות.** ותפשוט דכי אמרה ונטולה אני מן היהודים הלא הוי בעל בכלל (ג) משום דאמרינן נדרי עינוי נפש הוא הואיל ולכשתתגרש או תתאלמן לא תוכל להנשא לכל אדם אהכי קרי ליה מהשתא עינוי נפש אע"ג דהשתא כל זמן שהיא תחתיו אינו עינוי נפש דידה והואיל ועינוי נפש אינון אמאי יפר חלקו כשתצא מתחתיו חל הנדר ויפר לה לעולם כשאר נדרי עינוי נפש אלא ש"מ דבעל בכלל בריות הוא ובנדרים שבינו לבינה הוא. מאן דפריך הכי ס"ל דאי לאו משום דבעל בכלל בריות הוא הוה אמינא דתשמיש עינוי נפש הוא ולא כרב נחמן דאמר לעיל דתשמיש דברים שבינו לבינה הוא אליבא דר' יוסי: **שאני הכא דמוכחא מילתא דעל היתרא קאסרה נפשה.** כלומר אבעל קאסרה נפשה משום לדידיה היא דמשתריא אבל לשאר עלמא לא אצטריכא למידר אלא קא משתריא (ד) בהכי דאשת איש היא: **והתניא בברייתא.** בהך פירקין דבמעשר עני מצי לאיתהנויי: **ר' אליעזר אומר.** הלוקח פירות מעם הארץ בשנה השלישית ובא לו להפרישם מעשר עני אינו צריך לקרות עליו שם מעשר עני דלמעשר ראשון ליכא למיחש דליתי לוי ראיה אלא יהביה עם הארץ ויתיב ליה ותרומה ליכא למיחש דלא נחשדו עמי הארץ על התרומה דאית בה עון מיתה ומעשר שני ליכא בשנה השלישית אבל בתרומת מעשר מיתייב אלא למדנו בה עון מיתה (ה) מהיקשא דתרומה גדולה והואיל ולא כתיב בה בפירוש מיתה מש"ה לא איית ע"ה [להיקשא] ולא מפרש ממנה תרומת מעשר ועל (אותו) מעשר עני אין צריך לקרות עליו אפילו שם מעשר:

וחכ"א

בכלל ובריתא דמייתינן בפ"ק דב"ב דייקא נמי הכי דתניא התם (דף ח.) המודר הנאה מאנשי העיר ובא אדם אחד ונשתהא עמם כל ששהא שם שנים עשר חדש אסור ליהנות ממנו ומדקתני לה סתמא משמע ולאי אפילו בא לעיר אחר שנדר אסור בו וכ"כ הרמב"ם ז"ל סתם בפ"ט מהלכות נדרים (הלכה י) כן נ"ל. ואפשר שהרמב"ן ז"ל לא חלק ולא הביאו בהלכותיו אלא לומר ממנו שאסור בבני אדם שהם בכלל לשונו בשעת אמירה אע"פ שאינן בכלל לשונו בשעת חלות הנדר דאי דינא ליתיה בגמרא דילן אבל לא לסמוך על הירושלמי בהלכתיה ובטעמייה אי נמי דירושלמי גופיה לאותם בני אדם שהם בכלל בשעת חלות הנדר בגמרא דילן אבל דמזיל אף בתר אמירה מפיק מדר"ע: **איתיביה רבא לרב נחמן וכו' נטולה אני מן היהודים.** שאסרה הנאת תשמישם עליה ואי אמרת בעל לאו בכלל בריות הוא למה לה הפרה דהא אינה לא הוי בכלל איסור: **שאני הכא דמוכחא מילתא דאהיתרא קא אסרה נפשה.** לעולם בעלמא לאו בכלל בריות הוא אבל הכא כשאוסרת עליה הנאת תשמיש ואומרת נטולה אני מן היהודים ע"כ דעתה הוא שיהא בעל בכלל איסורא דאהיתרא קאסרה נפשה דבאיסורא למה לה למיסר כבר אסורה ועומדת וכיון דליתא לה היתרא אלא בתשמיש בעלה ע"כ עיקר נדרה הוא לאסור הנאת תשמישו הלכך הכא ודאי ע"כ בעל בכלל בריות הוא. ואיכא נסתי דגרסי ואי אמרת בעל לאו בכלל בריות הוא נדרי עינוי נפש הוא ליפר לה לעולם וה"פ אי אמרת בשלמא דבעל בכלל בריות הוא וכי אמרה נטולה אני מן היהודים מתשמיש קאמרה שבאה לאסור תשמיש בעלה המותר לה עם תשמיש כל היהודים ומש"ה יפר חלקו בלבד ואם תתגרש תהא נטולה מן היהודים משום דהוו דברים שבינו לבינה שאינו מפר לאחרים וכדאסיקנא לעיל [עט:] אלא אי אמרת דבעל לאו בכלל בריות הוא וכי אמרה נטולה אני מן היהודים אין הבעל בכלל א"כ אי אפשר לומר דמתשמיש קאמרה דהא בלא נדרה נמי מיתסרא בהנאת תשמישו אלא ע"כ נטולה אני מהנאת פירותיהם קאמרה וא"כ נדרי עינוי נפש אינון ויפר לה לעולם דהא אסיקנא ברש פירקין [שם] דמפר בין לעצמו בין לאחרים דליכא למימר נטולה אני מהנאת פירותיהם של יהודים בעודן שלהן קאמרה אבל אי זבין להו בעל מותרת בהן דא"כ אמאי יפר חלקו ומפרקינן שאני הכא דמוכחא מילתא דאהיתרא קאסרה נפשה דנטולה אני מן היהודים תשמיש משמע ולאו הנאת פירות ונהי דבעלמא בעל לא הוי בכלל בריות הכא הוי משום דמוכחא מילתא דאהיתרא דהיינו תשמיש דבעל קאסרה נפשה: **אין אדם צריך (לקרות שם על מעשר עני) של דמאי.** הלוקח מעם הארץ צריך לעשר ולתרוס תרומת מעשר ונותנה לכהן ומעשר ראשון גופיה מעכבו

דנודר מיורדי היס לאחר שלשים ויש כאן אדם שבשעת נדרו הוא מיורדי היס ולאחר מכן קודם שלשים יום נעשה מיושבי יבשה דתלי ליה אהי דינא בפלוגתא דר' ישמעאל ור' עקיבא ולדידן דקי"ל כר' עקיבא אסור בו כיון שהיה מיורדי היס בשעת נדרו ולכתיבא הא ירושלמי בהלכות הרמב"ן ז"ל בפרק ארבעה נדרים ולכתיבנא לה נמי לעיל (דף ג.) וכיון דתלי ליה להאי דינא בפלוגתא דר' ישמעאל ור' עקיבא מיניה דכי היכי דנאותן שהיו בשעת נדרו יורדי היס ואח"כ נעשו יושבי יבשה אסור לר' עקיבא ומותר לרבי ישמעאל הכי נמי כי הוי איכא דאיתיהו באותן בני אדם שהיו בשעת נדרו יושבי יבשה ולאחר מכן נעשו יורדי היס אסור לר' ישמעאל ומותר לר"ע ולפוס האי פירושא דפרש"י לא אתי האי ירושלמי כגמרא דילן דהא הכא מסקינן דהכי דבעל לאו בכלל בריות בשעה שנדרה אפי' הכי כשנתגרשה אסורה בו מפני שחזר להיות בכלל בריות אלמא לאו בתר אמירה בלחוד אזלינן. וכי תימא רב נחמן מוקי לה למתני' כר' ישמעאל לחזיל בתר שעה שנדר חל בה ומש"ה קתני דנתגרשה אסורה ליהנות מבעלה ליתא דהא סתם לן תנא בהאי פירקא כר"ע דתנן לקמן [פח:] אמרה הריני נזירה לאחר ל' יום אע"פ שנשאת בתוך שלשים יום אין יכול להפר אלא ודאי כי קתני דנתגרשה אסורה לבעלה אפילו רבי עקיבא מודה בה הלכך להאי פירושא גמרא דילן לא אתי כירושלמי. ונראה לי דליכא למיסמך בהא אגמרא דבני מערבא כיון דגמרא דילן פליגא עלה דלפוס גמרין אסור בין בבני אדם שהיו בכלל לשונו בשעת הנדר בין בבני אדם שהיו בכלל לשונו לאחר מכן וסברייה דר' עקיבא לא קשיא אהא מלתא כלל משום דהא מילתא תליא בלשון בני אדם ובגמרא דילן סברינן דבכלל לשון בני אדם כולהו בכלל ור"ע במילתיה בתר דרשא דקראי דייק ליה הכי דלא שייך התם לשון בני אדם כלל ובירושלמי לא סברי הכי אלא סברי דהנודר מיורדי היס ולאי להנהו דהוו יורדי היס בשעת עיקר נדרו קא מכוין ומש"ה ליתא ליה למידק אלא לידע איזו שעה הוא עיקר נדרו אם שעת האמירה או שעת החלות ומש"ה אמרינן התם דתלי בפלוגתא דרבי ישמעאל ור' עקיבא. האי הוא פירושא דירושלמי ומאן דלא מפרש ליה הכי לא סבר ליה מידי. ובגמרא דילן סברינן דלא תליא בהא מלתא כלל אלא בלשון בני אדם שכולן בכלל ובריתא דמייתינן בפ"ק דב"ב דייקא נמי הכי דתניא התם (דף ח.) המודר הנאה מאנשי העיר ובא אדם אחד ונשתהא עמם כל ששהא שם שנים עשר חדש אסור ליהנות ממנו ומדקתני לה סתמא משמע ולאי אפילו בא לעיר אחר שנדר אסור בו וכ"כ הרמב"ם ז"ל סתם בפ"ט מהלכות נדרים (הלכה י) כן נ"ל. ואפשר שהרמב"ן ז"ל לא חלק ולא הביאו בהלכותיו אלא ללמוד ממנו שאסור בבני אדם שהם בכלל לשונו בשעת אמירה אע"פ שאינן בכלל לשונו בשעת חלות הנדר דאי דינא ליתיה בגמרא דילן לא לסמוך על הירושלמי בהלכתיה ובטעמייה אי נמי דירושלמי גופיה לאותם בני אדם שהם בכלל בשעת חלות הנדר בגמרא דילן אבל דמזיל אף בתר אמירה מפיק מדר"ע: **איתיביה רבא לרב נחמן וכו' נטולה אני מן היהודים.** שאסרה הנאת תשמישם עליה ואי אמרת בעל לאו בכלל בריות הוא למה לה הפרה דהא אינה לא הוי בכלל איסור: **שאני הכא דמוכחא מילתא דאהיתרא קא אסרה נפשה.** לעולם בעלמא לאו בכלל בריות הוא אבל הכא כשאוסרת עליה הנאת תשמיש ואומרת נטולה אני מן היהודים ע"כ דעתה הוא שיהא בעל בכלל איסורא דאהיתרא קאסרה נפשה דבאיסורא למה לה למיסר כבר אסורה ועומדת וכיון דליתא לה היתרא אלא בתשמיש בעלה ע"כ עיקר נדרה הוא לאסור הנאת תשמישו הלכך הכא ודאי ע"כ בעל בכלל בריות הוא. ואיכא נסתי דגרסי ואי אמרת בעל לאו בכלל בריות הוא נדרי עינוי נפש הוא ליפר לה לעולם וה"פ אי אמרת בשלמא דבעל בכלל בריות הוא וכי אמרה נטולה אני מן היהודים מתשמיש קאמרה שבאה לאסור תשמיש בעלה המותר לה עם תשמיש כל היהודים ומש"ה יפר חלקו בלבד ואם תתגרש תהא נטולה מן היהודים משום דהוו דברים שבינו לבינה שאינו מפר לאחרים וכדאסיקנא לעיל [עט:] אלא אי אמרת דבעל לאו בכלל בריות הוא וכי אמרה נטולה אני מן היהודים אין הבעל בכלל א"כ אי אפשר לומר דמתשמיש קאמרה דהא בלא נדרה נמי מיתסרא בהנאת תשמישו אלא ע"כ נטולה אני מהנאת פירותיהם קאמרה וא"כ נדרי עינוי נפש אינון ויפר לה לעולם דהא אסיקנא ברש פירקין [שם] דמפר בין לעצמו בין לאחרים דליכא למימר נטולה אני מהנאת פירותיהם של יהודים בעודן שלהן קאמרה אבל אי זבין להו בעל מותרת בהן דא"כ אמאי יפר חלקו ומפרקינן שאני הכא דמוכחא מילתא דאהיתרא קאסרה נפשה דנטולה אני מן היהודים תשמיש משמע ולאו הנאת פירות ונהי דבעלמא בעל לא הוי בכלל בריות הכא הוי משום דמוכחא מילתא דאהיתרא דהיינו תשמיש דבעל קאסרה נפשה: **אין אדם צריך לקרות שם על מעשר עני של דמאי.** הלוקח מעם הארץ צריך לעשר ולתרוס תרומת מעשר ונותנה לכהן ומעשר ראשון גופיה כלל למעשר עני של דמאי:

(ה) לקמן נ: [לעיל פח:], (ו) [מוספתא פ"ז], (ז) [מכות טז: ע"ש], (ח) דמאי פ"ד משנה ג מכות טז:,

הגהות הב"ח

(א) גמ' לעולם שאני הכא כל"ל ותיבות אימא לך ממתק: (ב) רש"י ד"ה ותהא וכו' מתשמישן דהיינו וכו' והוה לה דברים שבינו וכו' והיינו דקתני: (ג) ד"ה אלא אי אמרת וכו' דלא הוי בעל בכלל וא"כ בע"כ יפר חלקו דקתני היינו לאחר שתתגרש משום דאמרינן וכו' הואיל דלכשתתגרש וכו' וכשתצא מתחתיו וכו' ומאן דפרץ הכי סברינ"ל ליה וכו' דאמר לעיל. נ"ב תחלת דף פב: (ד) ד"ה שאני וכו' קא משתרית להו דאשת איש: (ה) ד"ה הכי אלעזר וכו' אלא מהיקשא. נ"ב וברש מסכת דמאי פירש הרב בתוספות משום דמטה ל' פוטרת כל הכרי ע"כ מפרש ע"כ תרומה גדולה ולא תרומת מעשר:

תוספות

ואי אמרת בעל לאו בכלל בריות הוא. כי נדרה נטולה אני מן היהודים פירוש מתשמיש היהודים משאר יהודים קאמרה ואמאי צריך להפר חלקו והא לא אסרה נפשה אלא משאר יהודים: **שאני הכא דמוכחא מילתא.** שמתכוונת לאסור עצמה מתשמיש המותר לה דהיינו תשמיש הבעל ולכך צריך להפר חלקו ואית פרקים דגרסי ואי אמרת בעל לאו בכלל בריות הוא נטולה אני מן היהודים לאו תשמיש קאמרה שהרי אסורה בתשמישם אלא נדרה אלא ה"ק נטולה הנאתי מפירות היהודים שלא אהנה מהם אף כי לא יהא שלהם וא"כ הוי עינוי נפש דהא דאמרינן (לעיל דף פב:) כשאין פרנסתו אלא ממנו יפר דהא ליכא למימר דאמרה קונם נהנה מן הבריות דוקא בעודו שלהם אבל ממה שיקח הבעל מהם תהנה א"כ אמאי יפר בעודה תחתיו אפי' בינו לבינה לא הוי כיון שיכול הבעל להניח ממקום שירצה הר"ר יונה ס"ע ויפר לה לעולם אף אחר שיגרשנה ואמאי תהא נטולה מן היהודים אלא בעל בכלל בריות הוא ומי אמרה נטולה אני מן היהודים תשמישם קאמרה אם בעל בכלל בריות הוא אבל הכא כשאוסרת עליה הנאת תשמיש ואומרת נטולה אני מן היהודים ע"כ דעתה הוא שיהא בעל בכלל איסורא דאהיתרא קאסרה נפשה דבאיסורא למה לה למיסר כבר אסורה ועומדת וכיון דליתא לה היתרא אלא בתשמיש בעלה ע"כ עיקר נדרה הוא לאסור הנאת תשמישו הלכך הכא ודאי ע"כ בעל בכלל בריות הוא. ואיכא נסתי דגרסי ואי אמרת בעל לאו בכלל בריות הוא נדרי עינוי נפש הוא ליפר לה לעולם וה"פ אי אמרת בשלמא דבעל בכלל בריות הוא וכי אמרה נטולה אני מן היהודים מתשמיש קאמרה שבאה לאסור תשמיש בעלה המותר לה עם תשמיש כל היהודים ומש"ה יפר חלקו בלבד ואם תתגרש תהא נטולה מן היהודים משום דהוו דברים שבינו לבינה שאינו מפר לאחרים וכדאסיקנא לעיל [עט:] אלא אי אמרת דבעל לאו בכלל בריות הוא וכי אמרה נטולה אני מן היהודים אין הבעל בכלל א"כ אי אפשר לומר דמתשמיש קאמרה דהא בלא נדרה נמי מיתסרא בהנאת תשמישו אלא ע"כ נטולה אני מהנאת פירותיהם קאמרה וא"כ נדרי עינוי נפש אינון ויפר לה לעולם דהא אסיקנא ברש פירקין [שם] דמפר בין לעצמו בין לאחרים דליכא למימר נטולה אני מהנאת פירותיהם של יהודים בעודן שלהן קאמרה אבל אי זבין להו בעל מותרת בהן דא"כ אמאי יפר חלקו ומפרקינן שאני הכא דמוכחא מילתא דאהיתרא קאסרה נפשה דנטולה אני מן היהודים תשמיש משמע ולאו הנאת פירות ונהי דבעלמא בעל לא הוי בכלל בריות הכא הוי משום דמוכחא מילתא דאהיתרא דהיינו תשמיש דבעל קאסרה נפשה: **אין אדם צריך לקרות.** פי' אם להפרשה כלל למעשר עני של דמאי:

נטולה אני מן היהודים. מודרת אני מהם מתשמיש שלא יהנה שום יהודי ממנה (לעיל פא:). **אין אדם צריך לקרות שם על מעשר עני של דמאי.** דאמרינן (סוטה מח.) דיוחנן כהן גדול שלח בכל גבול ישראל ולקח את עמי האדמה תפודין על המעשרות חוץ מתרומה גדולה, אמר להן לישראל בניי כשם שהתרומה במיתה כך הטבל במיתה, עמד ותיקן הלוקח מעם הארץ יפרישם כל המעשרות ומעכבן לעצמו ואוכל, מעשר ראשון שהרי מוחר לזרים, ומעשר שני אוכלו בירושלים, ואם שנת מעשר עני הוא נחלקו ר' אליעזר וחכמים, דקאמר ר"א דלא מיבעי לפרושי מספקא דלא צריך, אלא אפילו לקרות עליו את השם ולומר מעשר עני של כרי זה יהא בלפוטו או בדרומו נמי לא צריך (מכות טז:).

פירוש הרא"ש

והתנן נטולה אני מן היהודים כו'. ה"ג ואי אמרת בעל לאו בכלל בריות הוא חלקו אמאי צריך להפר דמי שאינו בכלל בריות גם אינו בכלל יהודים וא"כ חלקו אמאי צריך להפר והרי לא אסרה עצמה עליו: **שאני הכא דמוכחא מילתא כו'.** דבעלמא לא הוי בעל בכלל בריות הכא מוכחא מילתא דהוי בכלל יהודים שאינה צריכה לאסור עצמה אלא ממי שהיא מותרת לו ויש"ג ואי אמרת בעל לאו בכלל בריות הוא נדרי עינוי נפש אינון ויפר לעולם וה"פ דאי בעל בכלל בריות הוא אינון גם לא הוי בכלל בריות ש"כ נטולה אני מן היהודים לאו תשמיש קאמרה דבעלו הכי אסורה לה אלא לענין הנאת קאמרה שאסרה הנאת עולם עליה והוו נדרי עינוי נפש ויפר לעולם ואמאי קאמר והתא נטולה מן היהודים ואע"ג דאמרינן כיון דבעל לאו בכלל בריות הוא אינו יכול להפר אלא משום קונם שאני נהנה לבריות ומותרת בפירותיהן כדפי' לעיל אבל נטולה אני מן היהודים משמע מפירותיהן הלכך אסורה לה אף אם ימכרום לאחרים ומשמשתו לא קשיא ליה דה"ק יפר חלקו שתהא מותרת ליהנות מן היהודים בעודה בתחתיו ומעמוד אלו ומשמשנו: ומשני **שאני הכא דמוכחא מילתא.** כלומר לישנא דנטולה אני מן היהודים משמע דמתשמיש קאמרה ובעל הוה בכלל דלהיתרא קאסרה נפשה ולישנא קמא מרווח ופשוט יותר אלא דאפשר דקשה לו משום דאיכא למימר

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות